

PUHASTAMISNÕUDED TERVISHOIUASUTUSTES

Requirements for cleaning in health care institutions

EESTI STANDARDI EESSÕNA

See Eesti standard on

- koostatud esimest korda,
- jõustunud sellekohase teate avaldamisega EVS Teataja 2023. aasta märtsikuu numbris.

Standardi koostamise ettepaneku on esitanud tehniline komitee EVS/TK 36 „Kinnisvara korrashoid“, standardi koostamist on korraldanud Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskus ning rahastanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Standardi on koostanud töörühm koosseisus:

Helge Alt	OÜ Puhastusekspert, töörühma juht
Ulla Raid	Sotsiaalministeerium
Liisi Virgebau	Põhja-Eesti Regionaalhaigla
Ene Lahe	P. Dussmann Eesti OÜ
Jaanika Kasemets	OÜ Puhastusekspert

Standardi on heaks kiitnud EVS/TK 36.

See Eesti standard on Taani standardi DS 2451-10:2014 tõlge eesti keelde, mida on muudetud Eesti vajaduste järgi. Muudatused on tähistatud märkidega [MOD] ning kustutatud tekst asendatud märkide vahel asetseva tekstiga „*kustutatud tekst*“.

Muudatused võrreldes Taani standardiga DS 2451-10:2014 on järgmised:

- standardis on viide standardile DS/INSTA 800 asendatud läbivalt viitega Eesti standardile EVS 914, millega on DS/INSTA 800 üle võetud;
- eessõnast on kustutatud teave standardi koostamisprotsessi kohta ning Taani standardisarjade DS 2450 ja DS 2451 osade loetelu;
- sissejuhatusse on lisatud selgitusi standardi koostamise ja kasutamise eesmärgi kohta ning lisatud täpsustav märkus;
- peatükile 1 on lisatud täpsustav märkus;
- peatükis 2 on kustutatud Eesti standarditeks üle võtmata Taani standardite viited;
- peatükis 3 on muudetud terminite määratlusi, lisatud termini 3.6 märkusesse lisanäide, lisatud termini 3.25 määratlusse riskiastmed ning kustutatud termini 3.27 märkus eritise päritolu kohta;
- jaotisest 4.1 on kustutatud nõuded juhtimissüsteemide rakendamise kohta koos viitega Taani standardile;
- jaotises 4.4.1.4 on mõõtemetodite loetelu viidud vastavusse standardiga EVS 914;
- jaotises 4.4.1.5 on muudetud sõnastust arusaadavuse parendamiseks;
- viited Taani standardile on kustutatud peatükis 5 ja järgmistes jaotistes:
 - 4.4.1.7 loetelupunktides a) ja c) ning loetelupunkti b) märkuses;
 - 4.4.5 loetelupunktides a) ja e);
 - 4.4.6 loetelupunktis e) ja asendatud see Eesti olusid arvestava nõudega;
 - 4.4.7 loetelupunktis c) ja asendatud see Eesti olusid arvestava nõudega;

- 4.4.8 märkuses;
- B.3.5 loetelupunktides a) ja e);
- jaotises B.3.9;
- jaotises B.3.10;
- D.7 loetelupunktides a) ja c);
- E.9 loetelupunktides a) ja c);
- jaotisele 4.4.2 on lisatud selgitav märkus desinfitseerimisvajaduse kohta, laiendatud 3. puhastusmeetodit, lisades väheniiske tekstiiliga puhastamise;
- jaotises 4.4.3.1 on joonise 2 märkusest kustutatud selgitus joonise 1 kohta;
- jaotise 4.4.4 loetelule on lisatud punkt g);
- jaotisele 4.4.5 ja B.3.5 on lisatud Eesti olusid arvestav nõue;
- jaotise 4.4.7 loetelupunktis f), B.3.2 loetelupunktis d) ja B.3.7.2 loetelupunktis b) on kustutatud nõue desinfitseerimise riikliku tunnustamise kohta ja asendatud Eesti olusid arvestava nõudega ning kustutatud kõigi kolme jaotise märkused Taani tervishoiusektori kohta;
- lisas A on puhastatavate ruumide loetelu sätestatud kui mitteammendav loetelu ning lisatud võimalus täiendada tabelit asutusepõhise vajaduse järgi. Tabelis A.1 on steriilsete tarvikute hoidmise ruumi ohutegurid ja kriitiliste kohtade riskiastmed viidud kokku steriilsete tarvikute tootmise ja pakkimise ruumiga, lisatud on dialüüsi teostamise ruum;
- jaotises E.4.1 on muudetud kombineeritud kvantitatiivse-kvalitatiivse kontrollimeetodi kasutamise juhud.

Standardi mõni osa või mõni standardis kirjeldatud lahendus võib olla patendiõiguse objekt. EVS ei vastuta sellis(t)e patendiõigus(t)e väljaselgitamise ega selgumise eest.

Sellesse standardisse on parandus EVS 944:2023/AC:2023 sisse viidud ja tehtud parandused tähistatud sümbolitega **AC** ja **AC**.

Tagasisidet standardi sisu kohta on võimalik edastada, kasutades EVS-i veebilehel asuvat tagasiside vormi või saates e-kirja meiliaadressile standardiosakond@evs.ee.

ICS 11.020

Standardite reprodutseerimise ja levitamise õigus kuulub Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskusele

Andmete paljundamine, taastekitamine, kopeerimine, salvestamine elektroonsesse süsteemi või edastamine ükskõik millises vormis või millisel teel ilma Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskuse kirjaliku loata on keelatud.

Kui Teil on küsimusi standardite autoriõiguse kaitse kohta, võtke palun ühendust Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskusega: Koduleht www.evs.ee; telefon 605 5050; e-post info@evs.ee

SISUKORD

EESSÕNA.....	5
SISSEJUHATUS.....	6
1 KÄSITLUSALA.....	8
2 NORMIVIITED.....	8
3 TERMINID JA MÄÄRATLUSED.....	8
4 NÕUDED.....	12
4.1 Juhtimissüsteem.....	12
4.2 Olulised ohutegurid.....	12
4.3 Kriitilised $\overline{AC}$ kontrollpunktid $\overline{AC}$	12
4.4 Kriitilised piirid.....	12
4.4.1 Planeerimine.....	13
4.4.2 Puhastusmeetod.....	15
4.4.3 Puhtus kriitilistes kohtades pärast puhastamist.....	16
4.4.4 Puhastusmeetoditega seotud toimingud.....	17
4.4.5 Kätehügieen.....	18
4.4.6 Tööriietus.....	18
4.4.7 Puhastustarvikud.....	18
4.4.8 Puhastustarvikute ja -esemete hoiustamine.....	18
4.4.9 Väljaõpe.....	19
5 NÕUDED MÕÕTMIS- JA VAATLUSMEETODITELE.....	19
6 NÕUDED TÖÖTAJATE KOHUSTUSTELE JA VÄLJAÕPPELE.....	19
6.1 Nõuded organisatsioonile.....	19
6.2 Töötajate pädevusnõuded.....	19
Lisa A (normlisa) Puhtusastmed.....	21
Lisa B (normlisa) Inimese bioloogilise materjali eemaldamine pinnalt.....	27
Lisa C (teatmelisa) Kontrollnimekiri kriitiliste kohtade jaoks.....	29
Lisa D (teatmelisa) ATP mõõtmine.....	30
Lisa E (teatmelisa) Mikrobioloogilised kontrollid.....	33
Lisa F (teatmelisa) Ülevaade ohuteguritest, kriitilistest kohtadest ja kriitilistest piiridest.....	36
Lisa G (teatmelisa) Uuringute tõendite liigitamine ja kriitiliste piiride kategoriseerimine.....	38
Kirjandus.....	44
Lisakirjandus.....	48

EESSÕNA

[MOD] Standard on mõeldud eelkõige puhtuse nõuete määratlemiseks ning saavutatud puhtuse hindamiseks tervishoiuasutustele seeläbi nakkushaiguste leviku ennetamiseks, mille alusel saab koostada organisatsioonipõhiseid juhendeid. [MOD]

Standardi on koostanud Taani standardikomitee S-354 „Hygiejne i sundhedssektoren“ (infektsioonikontroll tervishoiusektoris), arvestades lisastandardeid [MOD] *kustutatud tekst* [MOD].

[MOD] *kustutatud tekst* [MOD]

Standardi DS 2451-10 teise väljaande vaatas üle ja kohandas Taani standardimiskomitee S.354 eksperdirühm koosseisus:

- Anne-Lise Schjøanning, nõunik, Service Branchens Arbejdsgiverforening (SBA);
- Bende Bang Andersen, kvaliteedinõunik, Odense Universitets Hospital;
- Britta Pedersen, planeerija, Region Hovedstaden;
- Christian Thomsen, tegevjuht, Region Sjælland;
- Conni Ehlert, infektsioonikontrolli õde, Sygehus Sønderjylland;
- Dennis Andersen, juhatusesimees, Andersen Control ApS;
- Helle Amtsbiller, infektsioonikontrolli õde, Statens Serum Institut (SSI), Central Infectious Hygiene Unit (CEI) (kõneisik);
- Helle Lausten, teenuse juht, Sygehus Sønderjylland;
- Klara Marie Mikkelsen, tehniline nõunik, ISS Facility Services A/S;
- Lisbeth Kyndi Bergen, infektsioonikontrolli õde, Rigshospitalet - Copenhagen University Hospital;
- Margit Larsen, tegevusnõunik, Hvidovre Hospital;
- Marie Stangerup, infektsioonikontrolli õde, Bispebjerg Hospital;
- Torsten Slotsbjerg, infektsioonikontrolli konsultant, Hvidovre Hospital.

Standardi lisad A ja B on normatiivsed, lisad C, D, E, F ja G on teatmelised.

SISSEJUHATUS

Standard kirjeldab puhastamisnõudeid, mis aitavad ennetada [MOD] ja vähendada [MOD] mikroorganismide levikut. Nõuded põhinevad teaduslikel dokumentidel või laiapõhjalisel konsensusel, mis omakorda tulenevad puhastuse ja nakkushaiguste ennetamise spetsialistide kogemustest tervishoiusektoris.

[MOD] Puhastamisel on oluline roll mikroorganismide leviku vähendamisel. Puhastamise eesmärk on mustuse eemaldamine pindadelt, desinfitseerimise eesmärk on mikroorganismide hävitamine pindadel ohutu tasemeni. Kusjuures määratud pindade desinfitseerimine vähendab desinfitseerimise tõhusust. See standard keskendub puhtusastmete kokku leppimisele, saavutatud puhtuse hindamisele. Vajaduse korral tuleb teatud pindasid lisaks desinfitseerida.[MOD]

Uuringute järgi on otsene seos puhastamiseks kasutatavate ressursside ja tervishoiutekkeliste nakkuste vahel, mis peaks mõjutama kõikide puhastamiseks vajalike ressursside eraldamist [19], [29], [36].

Standardi koostamise tööühm Taanis on lisaks nähtavale mustusele pidanud vajalikuks ka silmaga nähtamatu mustuse avastamist, mis on oluline infektsioonide levimise ennetamisel. Lisaks visuaalsele kontrollile hõlmab standard puhtusastmete hindamisel nii bioloogilist kontrollimeetodit, adenosiintrifosfaati (ATP) kui ka mikrobioloogilisi kontrollimeetodeid, söötmealusplaate.

[MOD] Kontrollimeetodid on standardisse lisatud teatmelisana, arvestades asjaolu, et algupärase Taani standardi ilmumisel puudusid üheselt kokkulepitud piirnormid. Sellegipoolest on standardisse lisatud meetodid abiks nähtamatu mustuse avastamisel ning seeläbi vajalike puhastamismeetodite määramisel. [MOD]

[MOD] MÄRKUSEltoodud lõigus on mõeldud DS 2451-10 avaldamist 2014. aasta märtsis. [MOD]

Standard sisaldab puhastamise ja kvaliteedikontrolli põhimõtteid, mis on suunatud tervisesektori asutustele, nagu haiglad, hooldekodud, patsientide hotellid, meditsiinipraksised, hambakliinikud, puhastusteenuste osutajad, puhastusseadmete ja -materjalide tarnijad, meditsiiniseadmete ja -tarvikute tootjad.

Standardi kasutamist on graafiliselt illustreeritud jaotises 4.4.3.1, joonistel 1 ja 2.

Standardit saab kasutada ka mitmetes teistes tervishoiuga analoogsetes valdkondades, näiteks laboris, lasteaias ja koolis. Tervisesektoris on puhastamisel mitu eesmärki:

- pindadelt nakkusohtliku materjali eemaldamine, takistades mikroorganismide võimalikku levikut;
- seadmete, seinte, lagede ja põrandate hooldus;
- seadmete ja inventari rikete või parandamisvajaduse avastamine ja teatamine.

Nende eesmärkide täitmiseks tuleb ruume ja seadmeid puhastada. Puhastamise sagedus ja eeldatav puhtusaste sõltuvad ruumide ja seadmete kasutamisest ning määratletakse lepingus sätestatud plaanis.

See plaan peab sisaldama järgmisi tingimusi:

- puhastus peab vastama kvaliteedinõuetele standardi [MOD] EVS 914 [MOD] kohaselt;
- puhastamine peab toimuma piisavalt sageli nii, et ruumid ja seadmed oleksid puhtad;
- arvestama peab ruumide ja seadmete ootamatut määrdumist, olenemata sellest, kas saastumine on seotud ülekanderiskiga või on see muudel põhjustel ebasoovitav.

[MOD] Inimese bioloogiline materjal (nt veri, eritised, ekskreedid) võib sisaldada suures koguses mikroorganisme, mille kohene eemaldamine keskkonnast vähendab nende leviku riski.

Standardi abil on võimalik kehtestada pindade puhtusastmed ja saada soovitusi tööprotsesside kohta, mis aitavad saavutada määratud puhtusastmeid. Puhastamise ja kvaliteedikontrolli tasemed ja tööprotsessid aitavad vältida nakkushaigusi, eemaldades nakkusohtlikke materjale. [MOD]

[MOD] EVS 914 [MOD] kehtestab ja hindab kõigi lepingus kirjeldatud objektide puhtusastet. See standard kehtestab ja hindab selle standardiga kirjeldatud 10 kriitilise koha puhtusastet, need on patsiendi lähiümbruse valgustus, voodikoht, segistid, sirm, sanitaartechnika, puutepinnad, lauad, statiivid, patsiendi lähiümbruses paiknevad tehnilised seadmed ja muud tehnilised seadmed (vt ka lisa A).

Standardid on alus erinevate kvaliteedi- ja puhtusastmete moodustamiseks ning hindamine toimub nende astmete järgi.

1 KÄSITLUSALA

Standard kirjeldab nõudeid pindade puhastamiseks, kus tõenäoliselt võib olla nakkusohtlikku materjali ja seega võivad need põhjustada otsest või kaudset mikroorganismide levikut. Standardi käsitusala ei hõlma pindasid nagu lagi, põrand, seinad, mööbel, mis ei ole kaetud kriitiliste kohtadega.

[MOD] MÄRKUS Lae, seinte, põranda ja mööbli ning esemete puhtust hinnatakse EVS 914 alusel. [MOD]

Lisas B käsitletakse inimese bioloogilise materjali (nt veri, eritised, ekskreedid) eemaldamist ja desinfitseerimist.

2 NORMIVIITED

Allpool nimetatud dokumentidele on tekstis viidatud selliselt, et nende sisu kujutab endast kas osaliselt või terveniisti selle dokumendi nõudeid. Dateeritud viidete korral kehtib üksnes viidatud väljaanne. Dateerimata viidete korral kehtib viidatud dokumendi uusim väljaanne koos võimalike muudatustega.

[MOD] EVS 914. Koristuse kvaliteedi kokku leppimine ja hindamine [MOD]

3 TERMINID JA MÄÄRATLUSED

Standardi rakendamisel kasutatakse allpool esitatud terminid ja määratlused.

3.1

praht (*waste*)

määrdumine, mida saab kokku korjata

MÄRKUS Näited prahist: paberitükid, lehed ja sigaretiotsad.

3.2

sirm (*screen*)

mobiilne või statsionaarne vahesein patsiendi privaatsuse tagamiseks

3.3

leping (*contract*)

[MOD] avalik või eraõiguslik kokkulepe, mille teenuse tellija ja teenuse osutaja sõlmivad näiteks koristuse ja puhastusega seotud teenuste osutamiseks [MOD]

3.4

sanitaartehnika (*other sanitation*)

objektid, millel on tavaliselt kokkupuude inimese bioloogilise materjaliga (nt eritis, ekskreet ja veri)

MÄRKUS Näited sanitaartehnikast: WC-pott, bidee, siibripesumasin, trapp koos segistiga.

3.5

segisti (*water tap*)

seade vee saamiseks

MÄRKUS Näiteid segistist: segisti, dušiotsik, veedosaator.

3.6

patsiendi lähiümbruse valgustus (*lighting near patient*)

valgustus, mis paikneb kuni ühe meetri kaugusel patsiendist